

VOORJAARSNOTA 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Financiële uitgangspunten.....	4
3. Financieel perspectief.....	6
3.1 Actueel saldo meerjarenbegroting 2019-2022	6
3.2 Coalitieprogramma 2018-2022	6
3.3 Verloop algemene reserve	8
3.4 Overige ontwikkelingen.....	8

1. Inleiding

De voorjaarsnota verschijnt gelijktijdig met het afronden van de coalitiebesprekingen. De tijd was dan ook te kort om de daarin aangegeven richting en beleidsvoornemens concreet financieel te vertalen in deze nota. In het laatste hoofdstuk zullen we beknopt ingaan op de voornemens uit het coalitieprogramma in relatie tot de beschikbare ruimte. Een verdere uitwerking zal komende maanden gebeuren bij de opstelling van de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 en voor sommige onderwerpen ook nog daarna. Deze nota blijft daardoor vooral beperkt tot het schetsen van het meerjarig financieel perspectief gebaseerd op de besluitvorming na de begrotingsvaststelling in november 2017 en de informatie die tot dit moment beschikbaar is. Belangrijkste bron daarvoor is de extra maartcirculaire over het gemeentefonds waarin de kabinetsplannen voor de komende periode financieel zijn vertaald naar de algemene uitkering en de twee tussenrapportages die na de begroting 2018 zijn verschenen. Dit financieel perspectief zal samen met het coalitieakkoord de basis vormen voor de opstelling van de begroting 2019. Daarbij zullen uiteraard de bespreking van deze documenten in uw raad en de overwegingen die u aan het college meegeeft worden betrokken.

Bij de presentatie op Prinsjesdag in 2017 was al duidelijk dat de Rijksbegroting de komende jaren een positieve ontwikkeling doormaakt. Het economisch perspectief ontwikkelt zich gunstig en het Rijk gaat meer besteden. De algemene uitkering uit het gemeentefonds groeit daarin mee. Hoeveel was bij de presentatie van de Rijksbegroting nog niet precies duidelijk; hiertoe was een verdere uitwerking nodig. Deze is vertaald in een extra circulaire met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 om de gemeenten meer duidelijkheid te kunnen geven. In de eerste bestuursrapportage kunt u de financiële effecten hiervan voor Heusden teruglezen.

Via de normeringssystematiek groeien het gemeentefonds en provinciefonds op een evenredige, inzichtelijke en beheersbare wijze mee met de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (samen de trap-op-en-af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van de algemene uitkering, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd.

Met ingang van 2018 zal de omvang over welk deel van de Rijksuitgaven de normeringssystematiek wordt toegepast groter worden (omvang was voorheen uitgaande van 2018 ± € 100 miljard en wordt ± € 240 miljard), wat een bredere basis geeft en daarmee in de toekomst naar verwachting een stabielere ontwikkeling van het gemeentefonds zal laten zien.

Het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein gaat met ingang van 2019 op in de algemene uitkering en gaat daarmee deel uitmaken van de trap-op-trap-af systematiek. Onder het integreerbare deel wordt verstaan:

- Wmo, alle onderdelen met uitzondering van Beschermd wonen;
- Jeugdhulp, alle onderdelen met uitzondering van Voogdij/18+;
- Participatie, onderdeel Re-integratie klassiek.

De huidige verdeelmodellen zullen in 2019 zoveel mogelijk ongewijzigd worden overgeheveld naar de algemene uitkering. Dit betekent dus dat vanaf 2019 het onderscheid tussen de algemene uitkering en de integratie-uitkering sociaal domein verdwijnt.

2. Financiële uitgangspunten

Het doel van de voorjaarsnota is om naast een actueel financieel perspectief de uitgangspunten voor de opstelling van de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 vast te stellen. Hieronder wordt ingegaan op de financiële uitgangspunten.

Algemeen

De begroting 2018 liet voor 2018 en de meerjarenraming een positief saldo zien in alle jaren.

Nu de Rijksuitgaven weer groeien, ontvangen de gemeenten ook meer geld uit de Algemene uitkering waardoor het begrotingssaldo groeit. Echter, ook de komende jaren zijn er nog voldoende inhoudelijke uitdagingen die om middeleninzet vragen, waardoor weloverwogen afwegingen noodzakelijk blijven en de beschikbare ruimte, zeker in 2019, schaars blijft. De ambities zoals opgenomen in het coalitieakkoord zullen immers ook om de daarbij behorende inzet van middelen vragen.

Ook de reservepositie is een stuk robuuster dan de laatste jaren het geval was. Voor het eerst sinds jaren komt ook het meerjarig beeld niet langer onder het door de raad vastgestelde minimumniveau van € 10 mln. Het uitgangspunt blijft om een goede verhouding te laten bestaan tussen de risico's en de benodigde weerstandscapaciteit.

Rente

De rente die toegerekend mag worden aan de grondexploitaties is vanaf 2016 gewijzigd. De invoering van de vennootschapsbelasting voor gemeenten is hier de reden voor. Voor de fiscus is de werkelijk betaalde rente het uitgangspunt. Rente over het eigen vermogen is fiscaal gezien niet toegestaan. Vanaf 2016 is het daarom alleen toegestaan om rente toe te rekenen aan BIE (Bouwgrond in exploitatie) complexen gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Dat percentage wordt bepaald door het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente (of het rentepercentage van de direct aan de grondexploitatie gerelateerde financiering in het geval van projectfinanciering).

Vanaf 2017 mag de doorberekende rente (ook wel omslagrente of interne rekenrente genoemd) maximaal 0,5% afwijken van het werkelijke rentepercentage dat voor de aangetrokken leningen wordt betaald. Deze berekening zal op basis van de op te nemen gegevens in de begroting 2019 opnieuw worden gemaakt. Afhankelijk daarvan zal de interne rekenrente aangepast worden.

Ontwikkeling gemeentefonds

De meicirculaire zal, zoals gebruikelijk, verwerkt worden in de begroting 2019 want deze verschijnt na het versturen van deze voorjaarsnota aan uw raad. De uitkomsten zullen via een aparte memo voorafgaand aan de raadsvergadering aan u worden toegezonden. De extra verschenen maartcirculaire is verwerkt in de eerste bestuursrapportage die gelijktijdig met deze voorjaarsnota voorligt.

Loon- en prijsindexering

De prijsgevoelige budgetten zullen in de begroting 2019 worden geïndexeerd met de prijsindexatie zoals opgenomen in de circulaire van het gemeentefonds. In de maartcirculaire wordt landelijk uitgegaan van een loon-prijsstijging in 2019 van 2,7 procent. Vanuit de algemene uitkering wordt een bedrag gelabeld om de prijsgevoelige budgetten te kunnen indexeren zodat deze op peil blijven om de prijsstijgingen in de markt op te kunnen vangen.

Wat betreft de loonstijging houden we voorlopig de loonindexering uit de circulaire aan. De huidige cao gemeenten loopt tot 1 januari 2019. Bij de begrotingsopstelling zullen we bezien wat de laatste stand van zaken is of er op dat moment al iets bekend is over de contouren van een nieuwe cao en of dit aanleiding zou moeten zijn om de raming bij te stellen.

Tarieven

Heusden zit qua lokale woonlasten nog steeds ruim onder het gemiddelde zoals blijkt uit de COELO atlas die begin 2018 is verschenen. Ten opzichte van 2017 zijn we iets gedaald (vorig jaar plaats 58 en nu 62 op de 'ranglijst' voor de lokale lasten voor meerpersoonshuishoudens van de in totaal 387 gemeenten). De komende vier jaar zal de OZB alleen worden verhoogd met de jaarlijkse inflatiecorrectie. Het uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing en de rioolrechten blijft kostendekkendheid. Het nog vast te stellen Waterplan laat voor de lange termijnperiode een stijging zien van de rioolheffing afhankelijk van de nog te maken keuze. De afvalstoffenheffing was in 2017 niet kostendekkend; ook in 2018 is de verwachting dat dit niet zo zal zijn. In de evaluatie van het omgekeerd inzamelen zullen we een aantal varianten voorleggen om de beprijzing van het afval bij te stellen die vervolgens in de begroting 2019 tot een concreet tariefvoorstel zal worden vertaald.

3. Financieel perspectief

3.1 Actueel saldo meerjarenbegroting 2019-2022

De vastgestelde begroting 2018 liet in het meerjarenbeeld al een positief saldo zien. In december 2016 zorgde de tweede bestuursrapportage 2017 voor een beperkt meerjarig effect. Tot slot zijn de uitkomsten van de eerste bestuursrapportage 2018, die gelijktijdig met deze voorjaarsnota in uw raad ter besluitvorming voorligt, in het onderstaande meerjarenbeeld verwerkt. Hierin is o.a. de mutatie van de algemene uitkering op basis van de maartcirculaire gemeentefonds meegenomen. In de onderstaande tabel wordt het actuele begrotingssaldo weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Tabel 1

Financieel perspectief Voorjaarsnota 2018	2019	2020	2021	2022
Eindsaldo Begroting 2018	1.522	1.716	1.210	1.210
Structurele doorwerking 2 ^e bestuursrapportage 2017	136	22	- 75	- 75
Structurele doorwerking 1 ^e bestuursrapportage 2018	91	967	1.860	2.860
Actueel begrotingsaldo Voorjaarsnota 2018	1.749	2.705	2.995	3.995

3.2 Coalitieprogramma 2018-2022

Zowel de voorjaarsnota als het coalitieprogramma zullen in uw raad van 28 juni worden besproken. Beide documenten zullen worden vertaald in de Begroting 2019 met in achtname van de bespreking in uw raad. Een aantal onderdelen uit het programma kan direct worden vertaald in middeleninzet; voor andere onderwerpen zijn er nog keuzes te maken in bandbreedtes. Hiervoor zullen eerst verdere uitwerkingsvoorstellen worden gemaakt zodat onderbouwd voor een gewenst scenario kan worden gekozen (bijv. met betrekking tot het onderhoudsniveau van de openbare ruimte). Voor sommige onderwerpen komt ook de begroting 2019 nog te vroeg; zo wordt er in 2018 nog gewerkt aan de opstelling van het nieuwe Gemeentelijke Verkeer en Vervoerplan (GVVP) en wordt er in overleg met de sportverenigingen bezien of en hoe er verder invulling kan worden gegeven aan het gemeentelijk sportbeleid naast de reguliere (vervangings)investeringen voor de instandhouding van de sportaccommodaties. In relatie tot het GVVP zijn reeds middelen beschikbaar voor de mitigerende maatregelen die voortvloeien uit de projecten van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) (€ 2,5 mln.) en voor de aanleg van een fietspad langs de Tuinbouwweg (€ 1,2 mln.). Bij de begrotingsopstelling zullen we bepalen of we voor sport en het GVVP een voorlopig bedrag opnemen of dat we dit op een volgend moment doen nadat er een concreet voorstel ligt. De meerjarenbegroting biedt de mogelijkheid om ook op een later tijdstip nog (aanvullende) besluiten te nemen over de inzet van middelen.

Direct te vertalen (€ 510.000)

Concreet te vertalen uit het coalitieprogramma is de inzet van een extra buitengewoon opsporingsambtenaar om frequenter op te kunnen treden tegen overlast van hondenpoep, het dumpen van afval en veiligheid in brede zin (1 fte, € 60.000).

Op basis van de aanbesteding 2018 voor het exploiteren van openlucht zwembad het Run kan rekening worden gehouden met een bedrag van € 150.000 voor het jaarlijks openhouden van deze voorziening. Tot slot verdubbelen we de kleinschalige reguliere wijkbudgetten om de verschillende buurtbesturen, maar ook vrijwilligers meer mogelijkheden te bieden om zowel fysieke als sociale projecten op te starten. Op basis van de huidige 7 buurten (met een mogelijke toename in de komende jaren) betekent een verdubbeling van het budget ongeveer € 60.000.

Naast het coalitieprogramma heeft uw raad ook kennis genomen van de extra gevraagde inspanning voor de veiligheidsregio en de hogere bijdrage die hiervoor vanaf 2019 nodig is (€ 240.000)

Voor 2019 leidt dit gezamenlijk tot een totale extra inzet van € 510.000.

Duurzaamheid (€ 150.000)

De duurzaamheidsagenda die door uw raad is vastgesteld vormt ook een leidraad voor de komende vier jaar. In 2017 en 2018 zijn middelen vrijgemaakt voor het energiezuiniger maken van gemeentelijke gebouwen en hier zijn al forse resultaten geboekt. In 2018 wordt een laatste slag gemaakt met verduurzaming van de gemeentehuizen en het zwembad Die Heijgrave. Deze maatregelen maken nog onderdeel uit van de 1e fase CO2 reductie met 15%. Bij deze 1e fase zijn met name de grootverbruikers aangepakt. Nog in 2018 komt er een gedetailleerd Plan van Aanpak voor een vervolgfase van CO2 reductie op basis van de Duurzaamheidsagenda met nog eens 15%. In deze 2e fase wordt er in tegenstelling tot de 1e fase ook gekeken naar panden waarvoor wij als gemeente niet de energierekeningen betalen, maar van welke gebouwen wij wel eigenaar zijn. Voor de komende vier jaar gaan we vooralsnog uit van een even grote inzet als in 2017 en 2018, namelijk een investeringsvolume van € 0,5 mln. per jaar wat leidt tot een kapitaallast van € 45.000 per jaar (cumulatief oplopend). Daarnaast willen we in brede zin geld vrijmaken voor innovatieve projecten op het gebied van duurzaamheid die voortvloeien uit de ambities van de duurzaamheidsagenda (€ 100.000 p/j). De totale last voor de exploitatie komt dan uit op afgerond € 150.000.

Beheer openbare ruimte en gebouwen (€ 0,8 – 1,2 mln.)

Extra inzet op het gebied van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een ander speerpunt. Hoeveel precies hangt af van de keuze voor het gewenste kwaliteitsniveau. Zowel voor wegen als gebouwen vergt dit nog een nadere uitwerking. Voor openbaar groen vormt het Groenstructuurplan dat binnenkort voorligt de leidraad. Voor het goed uitvoering kunnen geven aan het wegenbeheerplan en andere taken op het gebied van openbare ruimte is er ook een capaciteitsknelpunt. Voor het geheel van het beheer en onderhoud openbare ruimte gaan we vooralsnog uit van een jaarlijks bedrag van circa € 1 mln. in totaal. Dit bedrag hoeft overigens niet direct geheel in 2019 beschikbaar te zijn, maar kan in het meerjarig perspectief een oplopende reeks hebben.

Sociaal domein (€ 150.000)

De inzet op het sociaal domein blijft de komende jaren groot; de transitie op het gebied van zorg, jeugd en werk is inmiddels grotendeels afgerond. We gaan ons steeds meer richten op de geleidelijke transformatie van de aloude verzorgingsstaat naar een samenleving waarin we elkaar helpen en waarbij meedoen naar vermogen het leidend principe is om te komen tot een vitale Heusdense samenleving. Het laagdrempelig houden van de toegang, de inwoners op een snelle en juiste wijze helpen en maatwerk leveren, vraagt een behoorlijke inspanning van Bijeen. Voor het sociaal domein in brede zin gaan we vooralsnog uit van een benodigde aanvullende middeleninzet van € 150.000.

De reserve sociaal domein blijft de komende jaren beschikbaar om incidentele tegenvallers op te kunnen vangen en om goede initiatieven die bijdragen aan de transformatie doelstelling te kunnen bekostigen.

Zoals aangegeven gaan we in de begroting een concrete uitwerking opnemen voor zover er op dat moment een verdere uitwerking gemaakt is van de hiervoor genoemde onderdelen.

Met de financiële begrotingsruimte die beschikbaar is, zal er naar eerste inzicht in voldoende mate invulling kunnen worden gegeven aan de geschetste ambities voor de komende vier jaar zoals beschreven in het coalitieprogramma Heusden. Samen. Doen!

3.3 Verloop algemene reserve

Na verwerking van het rekeningresultaat (besluitvorming vindt gelijktijdig met deze voorjaarsnota plaats), ziet het verwachte meerjarig saldo van de algemene reserve er als volgt uit:

(bedragen in mln.)	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020	01-01-2021	01-01-2022
Stand na Jaarrekening 2017 per 1-1	11,7	12,2	14,1	10,2	10,8

De beginstand per 1 januari 2018 is overgenomen uit de jaarrekening 2017. De resultaatbestemming is hierin nog niet verwerkt evenals het in 2018 te onttrekken bedrag voor budgetoverhevelingen. In het meerjarigverloop is dit in het geraamde verloop wel meegenomen.

In het saldo per 1-1-2018 is een bedrag opgenomen van € 1,2 mln. voor de fietsvoorziening Het Hoog 1/Tuinbouwweg en van € 1,3 mln. voor het eventueel afdekken van incidentele kosten voor de uitvoering van het Integraal HuisvestingPlan (IHP). Voor beide is in het meerjarenverloop ervan uitgegaan dat deze in 2018 worden onttrokken uit de reserve.

De reserve wordt de komende jaren gevoed door met name de verkoop van gemeentelijke eigendommen en voorziene winstnemingen uit grondexploitaties.

De enige verdere onttrekking in 2020 betreft een deel (€ 4,8 mln.) van onze bijdrage aan de uitvoering van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) (het grootste deel is opgenomen als investeringsbedrag) die op het moment van investering in de reserve kapitaallasten wordt gestort.

Zoals het er nu naar uitziet blijft de reserve dus alle jaren boven het minimumniveau van € 10 mln..

Daarbij is geen rekening gehouden met de begrotingssaldi die eind van een jaar worden gemuteerd met de reserve.

3.4 Overige ontwikkelingen

Gelijktijdig met deze voorjaarsnota ligt het raadsvoorstel met de ontwerpbegroting 2019 van Baanbrekers voor. Op basis van deze ontwerpbegroting kan de komende jaren met een lagere bijdrage rekening worden gehouden dan tot nu toe is verwerkt in de gemeentelijke meerjarenbegroting. In het raadsvoorstel wordt aangegeven dat het verschil wordt verwerkt in de begroting 2019.

Vanaf 2018 worden de kosten van het sociaal domein, waar ook Baanbrekers toe behoort, geraamd op basis van werkelijk verwachte kosten. Vanaf 2019 wordt er vanuit de algemene uitkering gemeentefonds geen onderscheid meer gemaakt tussen een uitkering 'sociaal domein' en een 'reguliere algemene uitkering'. Dit betekent dat afwijkingen binnen de ramingen van het sociaal domein, net als alle andere ramingen, via het begrotingssaldo gaan lopen. Indien de voorgestelde meerjarenbegroting van Baanbrekers zo wordt vastgesteld, zou dit betekenen dat in onze begroting de bijdrage conform dat voorstel wordt verwerkt waardoor het begrotingssaldo in de periode 2019-2022 toeneemt met circa € 1 mln.

Het saldo van de reserve sociaal domein, waarin tot op heden de verschillen tussen de raming en de werkelijke kosten sociaal domein werden gemuteerd, blijft de komende periode in tact om (forse) incidentele tegenvallers die niet zijn voorzien in de raming op te kunnen vangen of om éénmalige bijdragen op het gebied van innovatie of projecten die bijdragen aan de doelstellingen van het sociaal domein in bredere zin te kunnen bekostigen.